VNS 2/2024 vp
Liisa Toopakka
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Kirjallinen asiantuntijalausunto
MmV 13.5.2025

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029

Ympäristökriisien torjuminen ei saa unohtua epävarmassakaan taloustilanteessa

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Rahoitus hiilinielujen kasvattamiseksi on tärkeää, mutta tulisi kohdistaa toimiin jotka tukisivat myös monimuotoisuustavoitteita.

Maankäyttösektorin ilmastotoimien lisärahoitus metsänielujen osalta on 14,9 milj.euroa. Rahoitus kohdennetaan informaatio-ohjaukseen, metsänuudistamisen vauhdittamiseen, puuston kasvattamiseen tiheämpänä, metsäpinta-alan lisäämiseen, metsälannoituksen edistämiseen sekä parempaa varautumista metsätuhojen ennaltaehkäisyyn. Luonnonsuojeluliitto pitää maankäyttösektorin ilmastotoimia äärimmäisen tärkeinä, mutta katsoo, että rahoitus tulisi kohdistaa ja toimiksi valita sellaisia, jotka edistävät puun kasvun lisäksi myös metsäluonnon monimuotoisuutta ja vesistötavoitteden saavuttamista.

Tällaisia toimia ovat esimerkiksi hakkuiden vähentäminen, lahopuuston määrän kasvattaminen, päätehakkuiden keski-iän kasvattaminen sekä metsien suojelu. Lisäksi ministeriöiden yhteistyöllä valmisteltu maankäytönmuutosmaksu tulisi ottaa viipymättä käyttöön. Nyt rahoitusta ohjataan metsätaloustoimiin, kuten lannoitukseen ja metsitykseen, jotka edistävät yksinomaan puuston kasvua, ja pahimmassa tapauksessa ovat ilmastovaikutuksiltaan ilmastoa kuumentavia pitkällä aikavälillä tarkasteltuna.

Luonnonsuojeluliitto kannattaa metsälain päivittämistä hakkuu- ja läpimittarajojen osalta

maankäyttösektorin hiilinielujen kasvattamiseksi.

On tärkeää, että myös Luonnonvarakeskukselle myönnettiin lisärahoitusta ennallistamisen tutkimukseen.

Kaivosveron nosto on kannatettavaa

Luonnonsuojeluliitto pitää tervetulleena hallituksen päätöstä korottaa Suomen kaivosveroa moninkertaiseksi kuluvan hallituskauden aikaan. Veron taso on yhä suhteellisen maltillinen, mutta suunta on oikea. Kuntien ja valtion suuremman verokertymän ohella louhintaan perustuva kaivosvero voi ohjata ottamaan louhitusta aineksesta arvokkaita materiaaleja tehokkaammin talteen.

Metsähallituksen tuloutus kasvaa vaikka luonnon näkökulmasta sen pitäisi laskea

Metsähallituksen tuloutus valtiolle nousee. Luonnonsuojeluliitto pitää suuntaa vääränä, liian korkea tuloutustavoite ja sen nostaminen edelleen näkyy hakkuiden kautta metsäluonnon tilassa. Esimerkiksi Etelä-Suomeen Metsähallitus suunnitteli hakkuumäärien kasvattamista, avohakkuualojen lisäämistä ja jatkuvan kasvatuksen vähentämistä lausunnolla olleessa Etelä-Suomen luonnonvarasuunnitelmassa.

Haitallisia tukia jäi leikkaamatta

Luonnonsuojeluliitto haluaa muistuttaa, että Suomi on sitoutunut YK:n Kunming-Montrealin kehyssopimuksessa kartoittamaan luonnolle haitalliset tuet vuoteen 2025 mennessä ja ohjaamaan ne uudelleen vuoteen 2030 mennessä. Esimerkiksi puun polton verotuki on luonnolle ja ilmastolle haitallinen tuki, johon ei tässäkään yhteydessä puututtu.

Nostoja puoliväliriihestä

Puoliväliriihen tervetulleita päätöksiä olivat jo mainittujen lisäksi Metsähallituksen Luontopalveluiden lisärahoitus erityisesti perinnemaisemien hoitoon, ympäristöluvituksen voimavarojen lisääminen aluehallinnon uudistuksessa, maisema-arvojen parempi huomioon ottaminen tuulivoiman suunnittelussa sekä biokaasun tukeminen.

Haitallisina päätöksinä pidämme puolestaan esimerkiksi kasvu- ja kuiviketurpeen määrittelemistä

strategisesti tärkeäksi raaka-aineeksi, turvepeltojen käytön jatkamista, luonnolle erittäin haitallisen vesivoiman tukemista sekä maakuntalentojen tukien jatkamista.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Ympäristöministeriön valmiiksi pienestä budjetista ei tule leikata euroakaan lisää. Rahoitusta tulisi kasvattaa huomattavasti ilmasto- ja luontotavoitteiden saavuttamiseksi.Ympäristöministeriön budjetti on moninkerroin pienempi kuin seuraavaksi pienimmän ministeriön.

METSO-ja Helmi-ohjelmalle osoitettu lisärahoitus on riittämätön

Lisärahoitus olisi välttämätöntä myös EU:n ennallistamisasetuksen velvoitteiden saavuttamiseksi. On oikean suuntainen päätös, että luonnonsuojelun rahoitukseen lisätään vaatimaton 1,75 miljoonan euron korotus vuosittain METSO- ja Helmi-ohjelmien kautta. Helmi-elinympäristöohjelman, jolla vastataan myös ennallistamisasetuksen vaatimuksiin, toimeenpano on kuitenkin jäljessä nykyisistäkin tavoitteista, joten rahoituksen lisäys on alimitoitettu. Myös metsiensuojelun Metso-ohjelman rahoituslisäys on riittämätön suhteessa tarpeeseen suojella muiden kuin valtion maiden arvokkaita metsiä, mukaan lukien myös muilla kuin valtion mailla sijaitsevat vanhat ja luonnontilaiset metsät.

Suomen monimuotoisuupolitiikka on retuperällä

Rahoituksen lisäksi Luonnonsuojeluliitto on huolissaan monimuotoisuuspolitiikan tilasta. Olemme viidettä vuotta ilman lakisääteistä kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa, jonka tulisi ohjata Suomen biodiversiteettityötä kohti luontokadon pysäyttämistä vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi EU:n biodiversiteettistrategian kansallisia sitoumuksia, joiden ensimmäinen määräaika oli vuosia sitten, ei liene annettu. Kansallisen ennallistamissuunnitelman laadintaan asetettiin reunaehdot, jotka luonnonsuojeluliiton tulkinnan mukaan ovat osin ennallistamisasetuksen vastaiset.

Suomi on Petteri Orpon hallitusohjelmassa sitoutunut luontokadon torjuntaan. Jotta luontokato saadaan pysäytettyä tavoitteiden mukaisesti vuoteen 2030, tarvitaan tekoja, joita ei vielä ole nähty.

Vesiensuojelu

Ympäristöministeriön hallinnonalan alla Itämeren ja vesien suojelussa jatketaan vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmien toimeenpanoa ja panostetaan Saaristomeren tilan parantamiseen. Luonnonsuojeluliitto pitää hyvää, että Saaristomeren rehevöitymistä vähentäviä toimiin on käytettävissä rahoitusta. Samaan aikaan kuitenkin on valitettavaa, että hallitus jatkoi jo aiemmin vuoden 2024 päättyväksi päätettyä karjanlantapoikkeusta. On syytä kysyä onko Itä- ja Saaristomeren suojeluun tehtävät panostukset yhtensä yhtä tehokkaita kuin lantapoikkeuksen jatkosta ympäristölle aiheutuva haitta.

Suomen ympäristökeskuksen rahoitus

On kannatettavaa, että Ympäristökeskukselle osoitettiin hieman lisärahoitusta luontotyyppi- ja ekosysteemitiedon menetelmien kehittämiseen sekä ennallistamisen tutkimiseen. Kuitenkin valtion julkisentalouden suunnitelma 2026-2029 s. 62 talukko 23. mukaan Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoja tullaan pienentämään.

Ilmastotoimet

Julkisen talouden suunnitelmasta ei käy ilmi, että ympäristöministeriön hallinnonalalle olisi osoitettu uusia määrärahoja ilmastotoimiin. Esimerkiksi öljylämmityksestä luopumisen tuet sekä energiaremonttiavustukset ovat olleet suosittuja ja toimivia keinoja päästöjen vähentämiseksi.

Lisätiedot

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO | Itälahdenkatu 22 b A, 00210 Helsinki | Puh. 09 228 08210 | toimisto@sll.fi

Liisa Toopakka, monimuotoisuusasiantuntija liisa.toopakka@sll.fi, 0405042989